

Școala de teatru și șocul prezentului (II)

Alte orașe, alte voci

1. Se poate observa o inflație de actori absolvenți care nu-și găsesc un loc în teatre?
2. Există pericolul îmbătrânirii corpului profesoral, ceea ce ar aduce după sine scăderea în randament a studentului din instituțiile de specialitate?
3. Este posibil să vorbim despre o infuzie insuficientă de fonduri, care ar putea bloca producția artistică din școlile de artă și, eventual, salariile profesorilor?
4. Drept consecință a fenomenelor de la punctele 2 și 3, poate avea loc o migrare a corpului didactic dinspre instituțiile artistice de stat către cele particulare?
5. În contextul reformei necesare a învățământului din România, școlile de artă sunt ignorate sau sacrificate?

Marius Bodochi,
lector universitar

Departamentul de Teatru
al Universității din Cluj

Încropeala de stat și încropeala privată

1. Da, însă nu neapărat din cauza puținelor posturi vacante, ci chiar din pricina absolvenților, care nu vor să joace decât în București sau, cel mult, în două-trei orașe mari. Eventual aici se poate vorbi de o inflație, însă majoritatea teatrelor din țară se resimte de lipsa actorilor tineri.

2-3. Poate. La Cluj "se spune" că suntem încă tineri. (Eu, de fapt, sunt cel mai „bătrân” dintre cei care au clase de Actorie.) Însă nu cred că este vorba neapărat de vârsta noastră biologică, ci de o anume oboseală, de o plictiseală provenită din faptul că nu suntem stimulați în nici un fel. Salariul meu, de pildă, este de 1 100 000 de lei, iar clasa cuprinde șaisprezece studenți. După o socoteală simplă, se

poate constata că îmi revin mai puțin de 100 000 de lei pe lună pentru pregătirea fiecărui student. Dacă aș da meditații, aș câștiga mult mai mult. Ca să nu mai vorbim de banii alocați producțiilor studentești! La Cluj avem, totuși, noroc cu Teatrul Național, pentru că ne mai împrumută costume. Dar nici asta nu constituie o soluție, câtă vreme realizezi un spectacol nou cu costume din alte montări (care aparțin altui scenograf), încălcând grav Legea drepturilor de autor.

4. Eu, personal, nu cred, pentru că și în cadrul învățământului particular lucrurile sunt asemănătoare. Am văzut spectacole ale studenților de la astfel de facultăți și nu m-au convins; erau tot încropite. Pe urmă, n-am auzit ca profesorii de acolo să fie mai bine plătiți.

5. Și una, și alta. Ignorându-le, le împingi spre sinucidere. Ele mor, singure sau ajutate cumva și de guvernanți, din cauza indiferenței acestora. Pe urmă, fie-mi iertat, dar nu cred că, înmulțindu-se într-atât

numărul școlilor de teatru, se pot găsi și suficienți profesori capabili. Cred că o evaluare riguroasă a corpului didactic este necesară. Sunt, totuși, în joc bani publici, și așa puțini câți sunt ar fi bine să fie împărțiți cum se cuvine.

Virgil Flonda,
conferențiar universitar
Universitatea
„Lucian Blaga”, Sibiu

Doctori fără profesie

1. Nu cred că poate fi vorba despre o inflație de absolvenți în învățământul teatral românesc. Competiția e binevenită și în teatru. Nenorocirea este că sunt foarte puțini cei care își continuă cariera artistică după ce au terminat facultatea. Pe mulți dintre absolvenți îi găsim în domenii mai puțin artistice, deși teatrele din România sunt în așteptarea tinerilor (actori, regizori, scenografi). Din nefericire, absolvenții doresc să rămână la București, oraș în care sunt puține teatre... în comparație cu alte capitale europene (Viena are 47 de teatre "de proză", plus încă pe atâtea pentru copii, variété, Operă, Operetă și experimentale. Iată cum tânărul actor de la Viena are o mulțime de oferte pentru a-și exercita profesia). Într-un oraș cu zece-unsprezece teatre, tinerii absolvenți nu-și vor găsi loc de muncă și atunci vor migra spre alte profesii. Trebuie să le oferim condiții și abia după aceea să-i judecăm.

2. Există pericolul dispariției cu desăvârșire a corpului profesoral de elită. Introducerea doctoratului (obligatoriu) în teatru creează condiții

pentru apariția unor doctori în actorie sau regie care să nu fi urcat deloc pe scenă și care nu vor avea nici o legătură cu profesiile pentru care au "patalama". În loc să fie un artist desăvârșit, profesorul viitorului va fi un "doctor" fără profesie...

Actoria nu e o specialitate pur teoretică. Profesorii pot să citească toate tratatele sau teoriile despre actor și să le dicteze studentului. Degeaba. Acesta din urmă nu va învăța nimic. Lui trebuie să i se aducă murmurul scenei, să fie determinat să asculte acest murmur și să-l înțeleagă și iubească. Actorul își dă doctoratul în fiecare seară în fața publicului.

3. În toate domeniile se poate vorbi despre insuficiența fondurilor. O societate slăbită nu are forța necesară pentru a deveni performantă din punct de vedere intelectual. O lume săracă va alerga după hrană fizică, cea sufletească rămânând pe planul doi.

Dacă nu vom găsi soluții alternative de finanțare și vom sta cu mâna întinsă la Guvern, riscăm să ne autodesființăm în doi-trei ani. Sigur că salariile profesorilor sunt indecent de mici, dar... trebuie găsite soluții de parteneriat cu universități sau școli de artă din țările dezvoltate, posibilități de a oferi dublă licență absolvenților școlilor noastre (cu condiția

de a juca în mai multe limbi).

Iată cum putem să ajutăm actorul român să ducă o existență decentă, făcându-și profesia.

4. Nu e important dacă o instituție este de stat sau particulară. Asta e o falsă problemă... Dacă instituția particulară de învățământ superior e una serioasă și nu un S.R.L. oarecare, atunci studentul o va urma cu plăcere, chiar dacă e mai scumpă. Dacă instituția respectivă e o încropeală penibilă, care funcționează de azi pe mâine, atunci va fi frecventată doar de vânătorii de diplome și de cadrele didactice care, având salarii mici, vor să-mpuște leul.

5. Apariția peste noapte a "doctorilor" în profesiile artistice (actorie, regie, operatorie, pictură, sculptură, artist instrumentist) va duce la castrarea învățământului românesc de artă... Ce a experimentat Vestul vreme de trei-patru decenii noi vrem să implementăm (că tot e un cuvânt la modă) în trei-patru nopți... E păcat... Artistul român (din toate domeniile artistice) era (și încă mai este) performant pentru că învățământul artistic românesc era foarte temeinic.

Corpul profesoral era format din profesioniști reductibili, adevărate personalități artistice. Ideea de a crea peste noapte "doctori", cu orice preț, e una nefericită.

Restul sunt speculații.

Cornel Popescu,

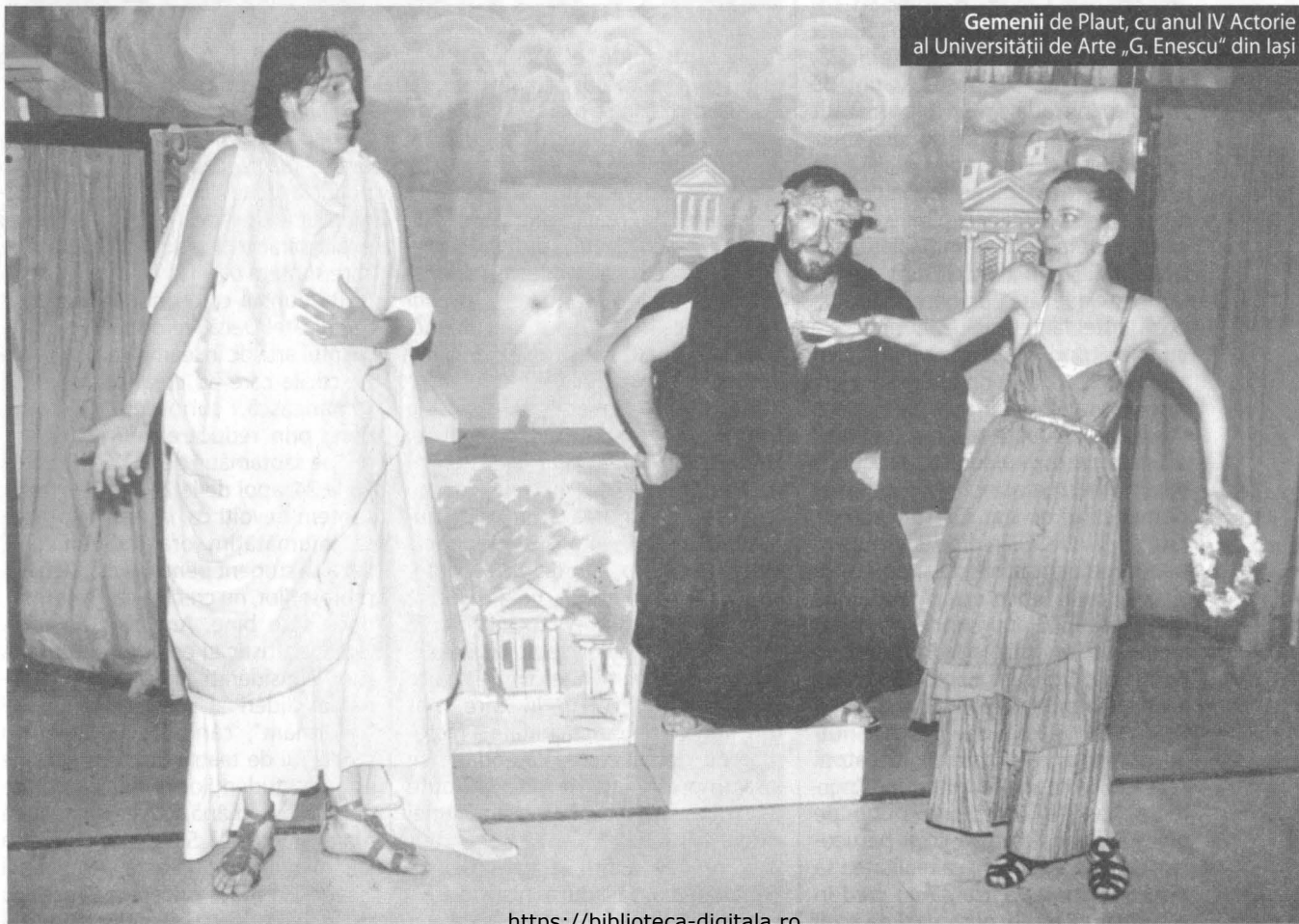
profesor asociat

Academia de Artă-Teatrală,
Târgu-Mureș

Experiența de viață și viața experienței

1. Până în 1976, exista o singură școală de teatru: IATC "I. L. Caragiale" din București. Teatrele din țară simțeau, totuși, o lipsă de actori tineri... După 1976, se reînființează Institutul de teatru de la Târgu-Mureș, care rezolvă întrucâtva nevoia de actori tineri a teatrelor. Până în 1994, Institutul din Târgu-Mureș a dat teatrelor 85 de tineri actori, dintre care 20 sunt actori ai teatrelor bucureștene, unii chiar vedete! Dar... a venit anul 1990 și au apărut, ca ciupercile, o puzderie de școli de teatru care mai de care mai improvizate, care scot "pe bandă" (și pe bani) actori mai mulți decât este nevoie! S-a creat un surplus, o "inflație", cum spuneți dumneavoastră, de actori pregătiți în condiții improprie, slab cotați, care "fac tușa" cu diploma în mână și cu licența luată (sau nu) la București sau Târgu-Mureș. Iar dacă își găsesc - cu mari eforturi - un loc în teatru, asta nu înseamnă că și-au găsit și un loc... pe scenă!

2. Mi se pare cel puțin nefirească această întrebare, în afară de cazul în



Gemenii de Plaut, cu anul IV Actorie al Universității de Arte „G. Enescu” din Iași

care nu are un scop ascuns. Îmbătrânirea profesorilor de actorie nu poate fi niciodată "un pericol", ci "o șansă" pentru randamentul studentului-actor, regizor sau operator! Profesorii de actorie predau viața așa cum este ea, sau așa cum o imaginăm, predau sentimente, mecanismul de dobândire a unei stări, de fiecare dată alta, și predau experiență, pe care nimeni n-o poate dobândi decât o dată cu vârsta... Experiența profesorului "bătrân" este o mină de aur pentru studentul-actor, dar și pentru profesorii tineri dornici de acumulare. Punctul meu de vedere se referă numai la profesorii care, o dată cu înaintarea în vârstă, sunt capabili de o îmborsărire a mijloacelor de predare și de muncă efectivă cu studenții. Sigur, există și altfel de profesori, dar... puțin! Probabil, la ei faceți referire.

3. Guvernării noastre apelează mai degrabă la "perfuzie" în încercarea disperată de a ne scoate din starea de colaps în care ne aflăm, decât la o infuzie care ar presupune o revitalizare a învățământului artistic și nu fabricarea forțată de doctori și docenți într-un teritoriu al practicii! Nu înmormântarea lui prin declanșarea unui adevărat război pentru obținerea în mod artificial – și deci inutil, dar pe bani grei – a unei diplome de doctor (în actorie?!). Cât despre salarii... După ce că sunt de mizerie (niciodată nu m-am simțit mai umilit ca-n ultimii doi ani!), nici nu se plătesc! Eu conduc o clasă de actorie (este a patra promoție pe care o conduc către scenele țării) și sunt în situația de a nu fi primit salariu din noiembrie anul trecut! Sunt cumular, este adevărat, iar norma mea de bază este la teatru. Dar, până de curând, când primeam salariul, am fost la fel!

4. Adevăratele școli de teatru, adică acelea de la București și Târgu-Mureș, din câte cunosc eu, sunt la ora actuală susținute (moral, că practic, nici pomeneală!) de stat. Ele sunt acreditate să elibereze diplome de licență și pentru celelalte școli (cele particulare și cele care funcționează pe lângă universități). Vă spun sincer că nu am încredere în școlile particulare care, pentru moment, nu au condiții corespunzătoare. Am impresia – deși nu vreau să fiu Cassandra învățământului particular – că nici în următorii zece ani, în condiții economice "normale", nu se vor putea pune pe făgașul normal câteva școli particulare de teatru. Aș vrea ca realitatea să mă contrazică, pentru că eu cred în viitorul unei rețele puternice de școli

de teatru în România, dar... CINE să investească în construirea unei baze materiale moderne? Noi nu suntem capabili să susținem două școli importante, care să asigure necesarul de actori, și vrem o duzină de școli particulare. Părinții care au bani plătesc din greu pentru ca odrasla lor să aibă o diplomă, iar profesorii sunt tentați de salarii mai bune, dar, pentru condițiile improprii în care lucrează, nu cred că merită efortul.

5. Și școlile de artă – ca și învățământul în general și cultura în special – sunt și ignorate, și sacrificate! Toate astea, în numele unei reforme-fantomă care mai mult distruge decât construiește, în încercarea, inexplicabilă pentru mine, de a ne alinia cât mai grabnic la standardele europene! Eu cred – și nu sunt singurul, au spus-o alții înaintea mea – că poporul care (prin reprezentanții săi) nu este capabil să-și ocrotească învățământul și cultura, nu le merită!

Sergiu Tudose, profesor universitar

Academia de Arte
„George Enescu”, Iași

De ce să reformăm ceea ce merge bine?

1. Aveți dreptate, e vizibilă această inflație a actorilor tineri care își găsesc din ce în ce mai greu un loc în teatre, deși în presă se anunță, mereu, concursuri. Situația, din punct de vedere matematic, este cât se poate de reală; din punct de vedere al finalizării studiului actoricesc, ea este, într-adevăr, dramatică. Dar – există întotdeauna o *dar* – în ceea ce privește teatrul conjunctura de față este cât se poate de binevenită! Să mă explic. Chemarea sa către teatru dovedește resursele interpretative certe ale acestui popor; opțiunea tinerilor pentru actorie înobilează meseria noastră și chiar îi prefigurează un viitor frumos. De altfel, în Anglia – îmi spunea, cândva, cineva –, inflația actorilor este mai mare decât ne-am putea imagina. Lupta pentru obținerea unui loc în teatru creează posibilitatea compunerii unei trupe foarte bune. Asta în cazul în care n-ar funcționa o tendință ciudată a factorilor de decizie care, câteodată, se lasă impresionați de alte atribute decât cele artistice, în formarea unei trupe!

2. E o lege a firii, a evoluției ca îmbătrânirea să aducă niște anchi-loze, lipsa unei ușurințe în mișcare,

slăbirea entuziasmului (specific tinereții) și a tot ce ține de ritmul vioi și fermecător al tânărului. Dar – și aici este un *dar* – ce ne facem cu experiența, înțelepciunea, adevărurile care de multe ori sunt greu de aflat la vârste mici? Ce ne facem cu răspunsurile care vin abia după o viață întreagă de întrebări, dacă vin? Profesorii care i-au "făurit" pe marii actori ai zilelor noastre nu erau nici ei prea junți. Dimpotrivă – îndeajuns de cărunți ca să poată răspunde întrebărilor noastre de atunci (ba, uneori, și astăzi ei îmi răspund cu aceeași pricepere și bunăvoință). Am să-i numesc, cu dragoste, pentru ce aveau în suflet și în gând: Costache Antoniu, Marietta Sadova, Beate Fredanov, Al. Fiți, Ion Șahighian, Ion Finteșteanu, Grigore Popovici (Iași), Ion Lascăr (Iași), Radu Beligan. Mă opresc aici.

3. Nu este insuficientă, ci inexistentă! Din cauza lipsei banilor suntem obligați să recurgem la o cerșetorie continuă, pentru a aduce un pospai de decor, costume și tot ce ne trebuie pentru spectacolul de licență. La necesitățile examenelor anilor I-III nici nu-mi vine să mă gândesc, pentru că mă apucă mila și jalea!

4. Evident, asta se întâmplă mai ales acolo unde școlile particulare există. Bucureștiul, de pildă, oferă această alternativă promițătoare. Dar lipsa fondurilor necesare procesului de învățământ, la facultățile de stat, și, în schimb, prezența lor la școlile particulare mă face să cred că există o politică, voită, a desființării învățământului de stat! Altfel cum să-mi explic sărăcia care ne înconjoară și pe care suntem obligați să o suportăm?

5. Răspunsul este unul singur: sunt sacrificate! Dacă "reformă" în învățământul artistic înseamnă a renunța la practicile care au creat arta teatrală românească, cunoscută pretutindeni, prin reducerea numărului de ore pe săptămână de la 30 la 28, de la 28 la 24, apoi de la 24 la 20, din care suntem nevoiți ca, la Arta Actorului, să înjumătățim ora individuală a fiecărui student pentru a mări lefurile profesorilor, nu cred că ea, "reforma", duce spre bine. Am avut un învățământ artistic ai cărui reprezentanți sunt considerați, în țară și-n străinătate, lideri ai scenei! De ce să-l "reformăm", când David Esrig, în școala lui de teatru din Germania, le asigură studenților la Actorie 30 de ore pe săptămână, la care se adaugă orele opționale? Sunt tare curios să aflu răspunsul la această întrebare! Îl aștept! Cu toată priceperea mea, cu toată experiența și chiar înțelep-

ciunea mea, cu toată activitatea desfășurată în teatru și în școala de teatru, nu îl găsesc și cred că nici maestrul meu, pomeniți mai sus, nu mi-ar putea da un răspuns...

Dionisie Vitcu, profesor universitar

Universitatea de Arte
„George Enescu”, Iași

Învățământul între grefă și transplant

1. Da, se observă o inflație de actori absolvenți în capitală și în câteva mari orașe, dar, mă întreb, este și o inflație de valori? Ar fi bine! Câți pot "ataca" marele repertoriu antic, clasic, romantic? Câte glasuri cultivate în școlile noastre pot răsună armonios, artistic, inteligent pe scena teatrului românesc?

Da, se vede o inflație de actori absolvenți, actori care nu-și găsesc loc în primul rând în instituțiile teatrale ale statului, mai multe, ca număr, mai dotate și mai "normale" într-o perioadă de tranziție decât cele particulare.

Mirajul capitalei, al marilor orașe cu tradiție îi reține pe acești tineri de a încerca să-și facă anii de ucenicie acolo unde ar putea lucra mult: în teatrele din țară. Dorința de afirmare rapidă, chiar dorința de glorie, îi face nerăbdători; lipsindu-le spiritul de echipă, tinerii actori încearcă ascensiunea pe cont propriu. Din păcate, n-o pot realiza și atunci apucă pe căi ce-i depășează de teatru, ei îngroșând rândurile cabotinelor (vezi Vacanța Mare).

Dimineața tinerilor actori este încețoșată și din cauza unor manageri numiți de către sindicatele din teatre, incompetenți și incapabili de a vedea și a promova valoarea. Descurajați de ierarhiile contemporane, tinerii actori de azi privesc neîncredători și ironici așa-zisele oferte. Lipsa lor de răbdare în a-și aștepta rândul este evidentă și normală.

În orice caz, cauzele acestei inflații nu trebuie căutate în zona școlilor naționale de teatru.

2. Corpul profesional artistic nu îmbătrânește niciodată. În artă nu suma anilor dă valoare, ci vocația, harul, talentul, pasiunea. Maestrul a

foșt dintotdeauna model pentru student, model care poate și trebuie să fie depășit de învățacel. Nu se poate vorbi, deci, despre scăderea în randament a studentului însetat de cunoaștere și de perfecționarea calităților naturale cu care e înzestrat.

Se poate vorbi de îmbătrânire atunci când în procesul de învățământ își fac loc inerția, mijloacele empirice, lucrul făcut "după ureche", dar această situație nu o veți găsi la profesorii mei și la cei pe care i-au recomandat ei pentru cariera didactică. Dacă ne întrebăm cum sunt plătiți profesorii și de ce tinerii dotați se îndepărtează de cariera pedagogică, atunci putem vorbi mult și în zadar despre existența pericolului biologic al îmbătrânirii corpului profesoral.

3. Din nenorocire, totul este posibil. Dar eu cred și știu că există instituții și oameni care patronează moral și material învățământul artistic românesc și care se uită în grădina vecinilor noștri. Probabil că orgoliul național nu-i va lăsa să rămână nepăsători.

4. Fenomenul "migrațiilor" este umilitor atunci când e provocat de nevoi materiale sau, și mai rău, de îndepărtarea din școală a profesorului-artist prin pensionarea și înlocuirea lui cu un oarecine care "trebuie să câștige și el o bucată de pâine!"

Eu nu-mi pot închipui Școala Academică a Teatrului în România fără Ion Cojar, Sanda Manu, Grigore Gonța, Valeriu Moisescu, Dorel Vișan, Ștefan Iordache, Cătălina Buzoianu, Irina Petrescu... și fără Artistul Academician Radu Beligan.

5. După felul cum ați formulat întrebarea, am alunecat lesne pe un teren minat și, înghițiți de o râșniță de vorbe, nu am dat la iveală decât idei pentru "păsări politice".

Reforma trebuie făcută și, mai ales, ea trebuie să biruie în învățământ nu prin demolarea a ceea ce el a avut și are bun, ci prin grefarea, dacă e cazul, a unor metode novatoare, nefolosite încă în sistemul nostru, dar care dau rezultate și sunt recunoscute în toată lumea.

Mai e încă o chestiune: respectarea legilor, ca o datorie a tuturor. Astfel, această situație n-ar duce la suspiciuni în ceea ce privește ignorarea sau sacrificarea școlilor de artă. Ministerul Educației Naționale, până când nu va avea consilieri din interiorul învățământului artistic pe probleme de teatru, muzică, artă plastică, nu va cunoaște niciodată cum se nasc, se cultivă și se ocrotesc artiștii.

Anchetă realizată de
Mirona Hărăbor
și **Marinela Țepuș**

Patru absolvente ale departamentului de Teatru al Universității din Cluj

